

Parimaks eesti ooperiks peetav «Cyrano de Bergerac» läheb maailma

Ilu ja armastuse mäng

Dramaturgiline järjepidevus, saatuslike sõlmede lahti harutamine ja seejärel kokku sidumine, niisugused hetked ajas ning muusikas, mil kõik osatäitjad selgelt tajuvad juhuse naeruväärset osalust oma kirgede sümfoonias, on olulisemad kui helilooja muusikaline kangas, mida ta sündmustiku alla koob.

Ooperi ilust ja armastusest – nii kehas, hinges kui ka kirjanduses. Lugu igatsusest, vaimudest meeldimise ja mitte-meeldimise loteriil ning inimestest nende külmade mängude vahel. Sellegipoolest on see ooper eelkõige südamlük.

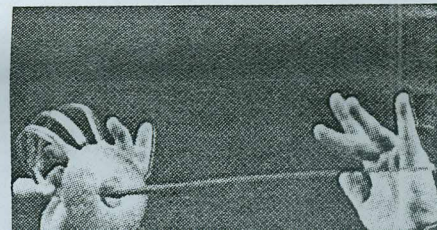
Kui Tambergi eelmine teos enne «Cyrano de Bergeraci», ballett «Joanna tentata» oli keeruline, peaaegu et hulluseni mineva psüühikaga, siis ooperiga tahtis helilooja pöörata pehmemate ja ilusamate toonide poole. Ka muusikas. Dodekafoonilised katsetused olid tal selleks ajaks jäänud seljataha, kogemus ühest rangest ja täpselt piiritletud maailmast tegi kunstilise väljendusoskuse rikkamaks. Ja Tamberg usaldas ennast niivõrd, et julgus kirjutada ooperit vastupidiselt sellele, mida ta ise selle vormi juures kõige enam hindas: «Cyrano» sai numbrioper, selgete raamitud aariate ja duettidega etendus.

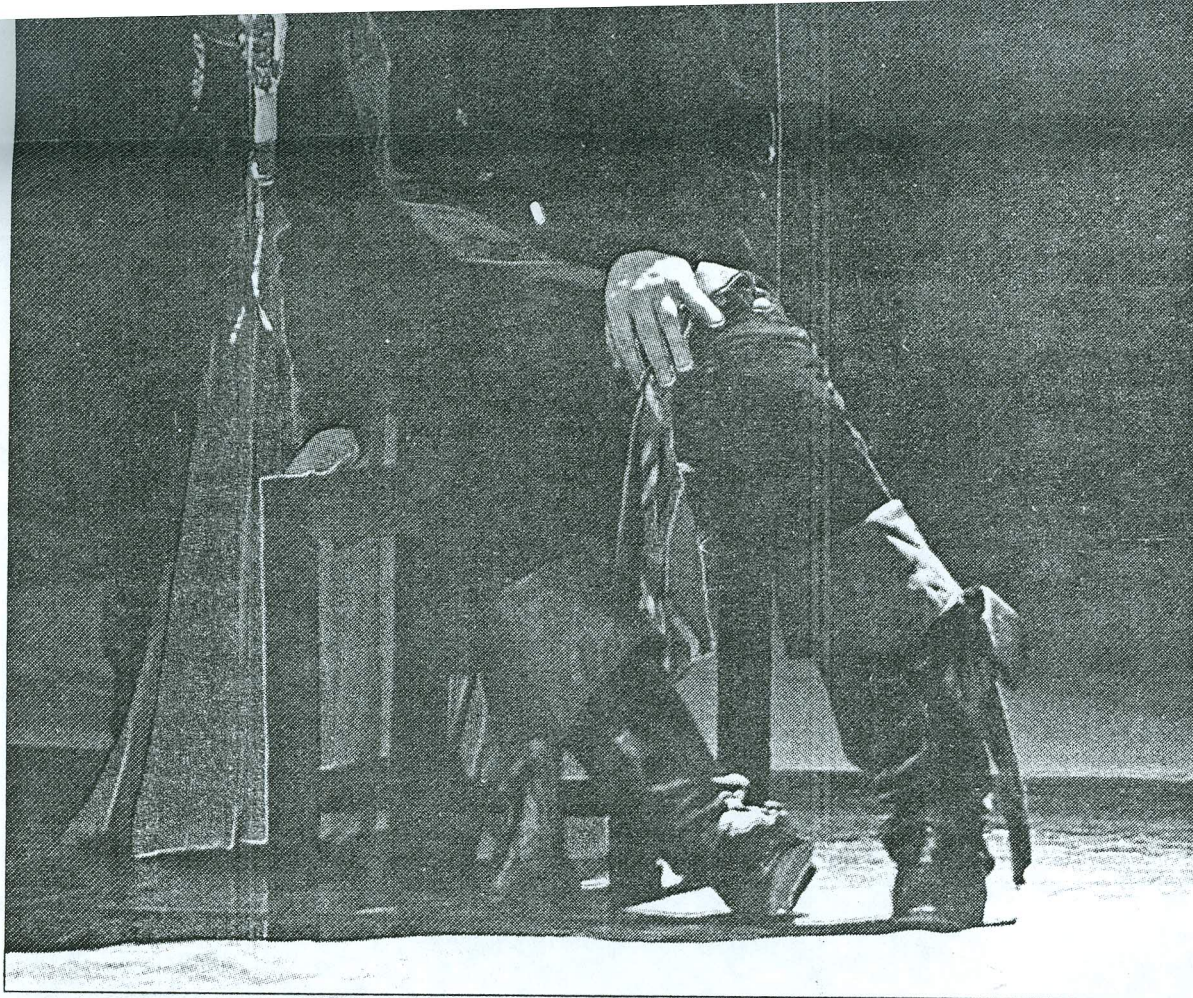
Tamberg hindab draamat rohkem kui ooperi vormi ja seetõttu nidi ta terviku huvides mitu numb-

«Cyrano de Bergeraci» ainetel ooperi kirjutada, siis oleks ta arvatavasti leidnud lahenduse, kuidas nii lühikese aja sisse, nagu seda on paaritunnine ooper, mahutada selle ekstravertse ja püsimatu meestrahva hingenüansside tihedaid muutusi. Tambergi arvates tal endal see kuigi hästi ei õnnestunud. Aga igatahes on selge, et «Cyrano de Bergerac» on tõeline maiuspala kõikidele heliloojatele, kes tahavad oma tegelasi mõista ja armastada.

Ja kuulajatele? Ma arvan, et maiuspala on see kõigile neile, kes tahavad ennast ja teisi mõistma õppida. Nagu kunstis ikka.

JÜRI REINVERE

Rahvusoperi Estonia laenatud laulud

Pildil laulavad Cyrano ja Roxane ehk soome bariton Sauli Tiilikainen ja soomlanna Mia Huhta Eino Tambergi ooperi «Cyrano de Bergerac» liigutavas lõpustseenis. Laupäeval 15. mail kell 21 mängib Klassikaraadio parimaks eesti ooperiks peetava teose ette täies pikkuses. Samal ajal kõlab soomlastest peaosalistega ooper Euroopa Ringhäälingute Liidu (EBU) vahendusel veel 15 riigi raadios, mis tähendab, et see õhtu on eesti muusikale, täpsemalt küll pühaks lehmaks peetavale ooperikunstile, suur päev – «meie ooper läheb maailma». Küllap leidub siis rohkem huvilisi ka järgmisel aastal ilmavalgust nägevale «Cyrano»-plaadile. Paraku – nagu üle-euroopalises raadioülekandes, nii laulavad ka plaadil peosalisi Sauli Tiilikainen ja Mia Huhta. Nõnda siis on oma tõrvatilgad selleski meepotis. Rahvusoperi Estonia sajandilõpu suurprojekt, «Cyrano de Bergerac» tõstatab taas küsimuse, millest Eesti muusikaringkondades on räägitud aastaid: mis on lahti meie laulukooliga? miks ei suuda eesti lauljad piisavalt heal tasemel esitada (oma) klassikat?

berg usaldas ennast niivõrd, et julges kirjutada ooperit vastupidiselt sellele, mida ta ise selle vormi juures kõige enam hindas: «Cyrano» sai numbrioooper, selgete raamitud aariate ja duettidega etendus.

Tamberg hindab draamat rohkem kui ooperi vormi ja seetõttu pidi ta terviku huvides mitu numbrit pärast valmimist välja jätma. Üks näidend või ainult selle kangelanna hetkeline säramalöömine võib olla hoopis rohkem väärt kui saalis veedetud kaks surmigavat tundi. Dramaturgiline järjepidevus, saatuslike sõlmede lahti harutamine ja seejärel kokku sidumine, niisugused hetked ajas ning muusikas, mil kõik osatäitjad selgelt tajuvad juhuse naeruväärset osalust oma kirgede sümfoonia, on isegi olulisemad kui helilooja muusikaline kangas, mida ta sündmustiku alla koob. Vähemalt Tambergile pakub see suuremat huvi kui muusikaline dramaturgia, mäng helides.

Tegelikult oli «Cyrano» õhus ammu enne ooperi sündimist, juba siis, kui Jaan Kross tõlkis Edmond Rostand'i samanimelist värssdraamat. Aga Tamberg ei võtnud nii lihtsalt vedu: nimelt puudub «Cyranos» õhuline ja kütkestav naispeategelane, kes oleks sõbralikult paindlik ja kelle kaudu saaks oma tundeküllust koduselt välja elada. Ent siis, filmi «Kolme katku vahel» võtete ajal, sündis režissööril idee kasutada stsenaarist Jaan Krossi, helilooja Eino Tambergi ja peaosalist Georg Otsa raekoja-stseenis koos. Nähes, milline suurepärase kombinatsiooni näitlejast ja lauljast on Georg Ots, tuli Cyrano kuju Tambergil taas silme ette. Juba samade võtete ajal lepidi kokku, et järgmine koostöö on kindlasti Cyrano. Kuid Georg Ots jõudis Heliloojate Liidus esinedes laulda vaid paari aariat. Lavale ei jõudnud ta Cyrano kunagi.

Tamberg hindab väga Brittenit. Ta arvab, et kui Britten oleks mingil põhjusel samuti otsustanud

Cyrano de Bergerac on rahutu hinge-ga tüüp, kelles möllavad mitmesugused meestele omased tunded. Kuid ooper toob esile põhiliselt lüürilise poole ja rõhutab ilusat-õilsat temas.